

Za nas Jugoslovane pridejo v poštev tile poslanci: Jaklič, Vrstovšek, Spinčič in Smolčak.

9. Izpolnjenih izkazov o zavarovanju učitelstva pri banki »Slaviji« se je sprejelo 39. V »Učiteljskem Tovarišu« se da še en oklic v smislu obvestila Celjskega in Ljutomerskega učiteljskega društva, ki sta dali to naznanilo potom dopisnice z odgovorom vsem šolam svojih okrajev v pozitiven, oziroma v negativen odgovor.

10. Vsem priglasenim pevcem in pevkam so se odposlale note v svrhu naštetih skladb, ki se pojo na jubilejskem koncertu.

11. Prošnje za pokritje izrednih stroškov slavlja naše 25letnice so se odposlale: banki »Slaviji«, »Kreditni banki v Ljubljani«, »Posojilnici v Celju«, »Južnoštajerski hranilnici v Celju«, občinskemu odboru ljubljanskemu in okrožnica v obliki poziva vsem Zavezinih društvom.

12. Pri zborovanju »Društva inženirjev v Ljubljani«, kjer se je razpravljalo o prenosni dotedanjih srednjih šol, nista bila navzoča naša odposlanca, ker sta bila službeno zadržana. Zavezin predsednik je podpisal z zastopniki drugih vabljenih društev vred obe prošnji, ki sta bili odposlani na pristojni mesti. V prošnjah je bilo poudarjeno, naj se uvede v realne gimnazije kot oblikovni predmet laščina na mesto francoščine.

13. Vsi slovenski občinski odbori se naprosijo potom okrožnice, da podpro s svojimi sklepi, prizadevanje, naj se že vendar enkrat pravično regulirajo učiteljske plače. Tako prošnja se odposlje tudi »Društvu zdravnikov«, da se to z znanstvenega stališča izjavi za naše opravilne zahteve.

14. Sklene se, da se še enkrat odločno pozove banko »Slavijo«, da nakaže obljubljene odstopke od učiteljskih zavarovanec.

S šeste vodstvene seje upravne dobe 1912/13 (1. junija 1913).

1. »Deutsch-österreichischer Lehrerbund« je predložil po »Zvezi slovanskega učitelstva v Avstriji« tudi nam poslovniki za skupne shode vseh naprednih »Zvez« učitelstva v Avstriji. Poslovnik »Splošnega odbora naprednih avstrijskih učiteljskih Zvez« obsega teh 7 važnih točk:

a) Odbor ima namen, da se posvetuje skupno o šolskih in učiteljskih vprašanjih, da sestavlja predloge in da jih tudi udeleži.

b) Odbor sestoji iz 5 zastopnikov »Deutsch-österreichischer Lehrerbunda«, iz 5 zastopnikov »Svaza« in 1 zastopnika laške in 1 rumunske učiteljske Zveze.

c) Odbor se sestane k seji vsaj enkrat v letu na Dunaju. Odborovi seji predseduje enkrat predsednik »D.-ö. Lehrerbunda«, drugič pa predsednik »Svaza« (t. j. »Zveze slovanskega učitelstva v Avstriji«), oziroma zastopnika teh »Zvez«.

d) Obravnave se vrše v nemškem jeziku. O vsaki seji se sestavi zapisnik.

e) Enoglasni sklepi so obvezni za vse organizacije.

f) Odborove seje se sklicujejo s privoljenjem predsednikov »D.-ö. Lehrerbunda« in »Svaza«.

g) Vsaka organizacija mora sama skrbeti za pokritje potnih stroškov svojih zastopnikov.

Ta poslovnik se je vzel odobruje na znanje, le pri točki c) se stavi zahteva, da se vse sprejete resolucije vpišejo v zapisnik ne samo v nemškem jeziku, ampak dobesedno tudi v jeziku tiste narodnosti, ki ji pripada dotični poročevalec.

Sestaviteljci tega poslovnika se sporoči, da vidi naša učiteljska Zaveza v tej najnovejši »Zvezi« vseh avstrijskih na prednih učiteljskih organizacij za šolstvo in učitelstvo izreden in dalekosežen pomen, zato ga pozdravljamo z največjo radostjo!

2. Odbor Glasbene Matice v Ljubljani sporoča:

a) da je dovoljeno imeti v njenih prostorih pevske vaje za jubilejski naš koncert,

b) da se dovoli poseben prepis naznanjenih narodnih pesmi M. Hubada za one pevce in pevke, ki sodelujejo pri tem koncertu.

3. Policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani se je naznanil jubilejski koncert s posebnim dopisom. Ob tej priliki se mu je predložilo v odobrenje tudi besedilo vseh onih skladb, ki se nameravajo tedaj izvajati.

4. Na našo prošnjo glede pokritja izrednih stroškov ob 25letnici naše Zaveze je nakazala »Ljubljanska kreditna banka« primeren znesek; banka »Slavija« je sporočila, da se odzove v mesecu juliju ali avgustu s primerno podporo; mnoga naša učiteljska društva pa so prispevala že v ta sklad večinoma po 10 kron.

5. Deželni in državni poslanec Franc Grafenauer s Koroškega nam na ponovno prošnjo še dosedaj ni odgovoril glede statistike onih koroških učiteljev, ki imajo izpit iz slovenščine.

6. Iz tehničnih in važnih vzrokov se preloži slavlje 25 letnice Zaveze na 6. in 7. september t. l. Z ozirom na premaknitev tega jubileja pa se predlaga, da zboruje »Savez« dne 5. in 6. septembra in ne 11. in 12. avgusta, kakor je bilo prvotno določeno.

7. Za binkoštno pevsko vajo se je odposlalo 137 dopisnic-vabil.

8. Društvo »Knjihtiskarny v Zabfenu« je poslalo zastopni 1 knjigo »Zbrane spise Komenskega«. Knjiga se je sprejela v Zavezino knjižnico.

9. Od »Svaza« smo sprejeli izpreminjevalni predlog glede stalnega nameščenja c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov v svrhu, da o tem obvestimo vse štiri jugoslovanske člane v naučnem odboru, da se zavzamejo v tem vprašanju za naše zahteve. Tej želji se ugoditi.

10. »Zveza češkega učitelstva« naznanja, da naj vplivamo pri svojih državnih poslancih, naj se da državna podpora deželnim zbornicam z izrečno zahtevo, da se uporabi ta podpora le v svrhu regulacije učiteljskih plač. Ker so naši državni poslanci nasproti temu predlogu, se obvesti o tem samo dr. V. Ravnihar.

11. Gospa Mira Costaperaria-Devova iz Trsta se je naprosila k sodelovanju jubilejskega koncerta.

12. Društveni izkazi so se odposlali vsem včlanjenim učiteljskim društvom.

13. Banka »Slavija« nam neče dati obljubljenih 3% od učiteljskih zavarovanec. Sklene se, da gre predsednik sam osebo intervenirati, kaj je pravzaprav z ono pogodbo, ki se je sklenila med nami in njo že 6. avgusta l. 1890. Če se tudi sedaj ne ugoditi naši prošnji, je vodstvo Zaveze primorano, da se oklene neke druge banke, ki nam ponuja letno od vsake vplačane premije po 4% prispevka v Zavezino blagajno.

14. Učiteljskišniki - abiturienti prirede dne 17., 18. in 19. julija t. l. v Ljubljani v »Mestnem domu« zborovanje in koncert. Poslali so na Zavezo vabilo s programnimi točkami. Zastopanih je mnogo učiteljskih. Vzpored koncerta in zborovanja kaže, da bo ta nastop novih naših tovarišev nadkrilil vse dosedanje slične prireditve.

15. Z ozirom na uvodni članek, ki je bil objavljen v »Učit. Tovarišu« pod naslovom »Pred cesarja«, se sklene, da se pozove »Zveza slovanskega učitelstva v Avstriji« in »Deutsch-österreichischer Lehrerbund«, da nam ti dve Zvezi izposlujeta, da spreime Njega Veličanstvo deputacijo vsega avstrijskega učitelstva. Morda se nam vendarle odpro vrata naših nad in naših upov.

16. Slovensko akademično ferialno društvo »Adrija« prosi za svojo knjižnico za vse knjige, ki jih izdaja Zaveza. To društvo dobiva zastopni že nekaj let »Popotnika« in »Zvonček«. Prošnji se ugoditi.

Na 5. in 6. vodstveni seji se je rešilo vrhutega pet jako važnih točk; njih vsebina pa zahteva, da se objavijo šele po dokončani rešitvi.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 13. julija t. l. na prijazni Gori v krasnem novem šolskem poslopiju. Zbralo se nas je precejšnje število, ali žal, še vedno ne zadovoljivo, upati je, da postane bolje. Pred zborovanjem je imel društveni kot razsodilni odbor sejo, na kateri se je sklenilo predlagati pri zborovanju, da se neki član, ki se je vedel proti svojemu tovarišu jako nekolegialno, izključi iz našega društva, kar se je tudi zgodilo. V začetku zborovanja pozdravi predsednik Kelc prav pristočno navzoče, navdušujoč jih, naj se tesno oklenejo svojih organizacij, ter čestita vrlima tovarišema Pušenjaku in Pulku na njihovo odlikovanje. Živela! Nato prečita tajnica tov. Pirčeva zapisnik o zadnjem zborovanju, ki se odobri in podpiše. Med dopisi je omeniti resolucijo o izboljšanju učit. plač, ki se naj stavi na uradni konferenci in o K. Widrovem »Mojem prvem berilu«. O zadnjem je poročal predsednik Kelc v kratkih potezah, češ, da ga zelo veseli ta novi napredek v našem narodnem šolstvu in akoravno ni popolnem brez hib — saj ni nič popolnega pod solncem, vendar je knjigo toplo priporočal kot učno knjigo za šole gornjegrajskega okraja ter ji je sprejete zagotovljeno pri uradni konferenci. Gospico tov. Černetovo smo radostnim srcem sprejeli zopet v svojo sredino. Živela! Na to poroča tov. Zemljič-Solčanov o zborovanju Zvezine delegacije, katero poročilo je bilo prejeto s pohvalo. Tov. Trčak je prav temeljito in poučljivo kot strokovnjak poročal o čebelareh. Njegovo poročilo je bilo s pohvalnim odobravanjem sprejeto. Želimo, da bi svoj izvrsten referat objavil v »Popotniku«. Na to smo si ogledali zbirko brošev, nagačenih živali, vzorno urejen čebeljak tov. Pulka, kar je vse lastnoročno priredil. Malo, malo bo tovarišev, ki bi se mogli ponašati s tako delavnostjo kakor on. Slava mu! Na ve-

selo snidenje pri uradni konferenci v Mozirju!

Šmarško - rogasko učiteljsko društvo je zborovalo dne 13. t. m. pri Sv. Križu tik Slatine. Udeležba nad 75 odstotkov, torej jako povoljna. Pred zborovanjem je bila prva pevska vaja, ki je obetala resnemu delu lepe uspehe. Po odobrenju zapisnika zadnjega zborovanja prečita predsednik dopise. Za jubilej Zaveze in njega proslavo daruje društvo 10 K. Na predlog tov. Glinška sklenejo zborovalci, da ne pošlje društvo zastopnika na kongres delavskih organizacij, pač pa naprosi Zvezo, da ga pošlje ta v imenu vsega organiziranega spodnještajerskega učitelstva. Vršil se je razgovor o konferenčnih temah obeh okrajev. Tov. Sotošek je govoril o prvi temi v smislu delovnega pouka. Orisal nam je v kratkih in jasnih potezah, kako je uporabljati šolski vrt, da budimo v učencu veselje do dela, ga navajamo k samostojnemu razmišljanju in tako dosežemo lepše vzgojne in učne uspehe. Govoril je zanimivo, povedal nam je zgodovino trnjeve poti svojega uspešnega dela. Druga tema rogaskega okraja: »Ljubezen do učnega poklica vzdržuje učitelja tudi v tožnih dneh« ni našla referenta! O delovnem pouku — temi za šmarški okraj — podava tovariš Šumer. Dasi nam je povedal le najvažnejše misli novodobne struje, vendar je lahko vsakdo videl, kako globoko se je referent zamislil v delovni pouk.

Kratko izražene vodilne misli njegovega podavanja so: iz šol mora izginiti pusti mehanizem, na njegovo mesto stopi pravo delo. Pri reformi šole pa mora učitelstvo nastopiti z vsemi močmi, zakaj samo učitelj pozna korenito vse pomankljivosti šole, pozna pa tudi potrebe ljudstva. Delo je najboljšo vzgojno sredstvo, delajmo torej z otroki v šoli, vadimo jih, in nepotrebne bodo prisilne delavnice. Delajmo pa, oziroma bomo delali to, kar je sedaj smoter kmetijskih, gospodinskih in obrtno - nadaljevalnih šol, četudi v manjšem obsegu. Zbrano učitelstvo soglasno s prošnjo tov. Dobnika st., da združita oba predavatelja svoje misli v skupino in jo objavita v »Popotniku«. O mladinski oskrbi je predaval tov. predsednik Kurbus, ki nam je na konkretnih slučajih pokazal, s kolikimi težavami se ima boriti mladinska oskrb, pa tudi kolike važnosti je za razvoj ljudstva. Podal nam je iz svoje bogate izkušnje mnogo nasvetov, ki bodo marsikomu v podobnih prilikah dobrodošli. Za prihodnjo pevsko vajo bo razposlal pevodja note. Zeleti bi bilo, da bi hodili k pevskim vajam tudi tisti, ki se niso zavezali. Sprejme se predlog tov. Šumra, da uvedemo Widrovo »Moje prvo berilo« šele čez eno leto, ker se mora učitelstvo s knjigo prej seznaniti. Tov. Korbar predlaga, naj se uvedejo s prihodnjim šolskim letom tudi višji deli Lavtarjevih račun. Sprejeto. Zeleč drug drugemu vesele počitnice in veselo snidenje novembra v Šmarju, smo se razkropili po veseli Slatini. —rk.

Književnost in umetnost.

»Popotnik« objavlja v svoji 7. letošnji številki to-le vsebino: 1. Ernst Slane: Častičulke — vzgojni pripomoček? 2. J. Pahor: Pevski pouk v ljudski šoli po M. Battkeju. 3. S. E.: Beseda o šepetalcih. 4. Ivan Burdian: Hišna muha. 5. Književno poročilo. 6. Razgled: Časopisni vpogled. Pedagoški paberki. Šolske in učiteljske vesti. Srednje in višješolski vestnik. Inostransko šolstvo. Prosvetna kronika. Razne vesti. Mala poročila.

Letno poročilo petrazredne dekliške ljudske šole v Kranju za šolsko leto 1912/1913. — Izdalo šolsko vodstvo kopice šolskega leta 1912/1913. Založil krajni šolski svet v Kranju. Tiskarna »Sava«, Kranj. — Poleg običajnih poročil je na čelu tega izvestja priobčen govor učiteljice M. Roosove »Pragmatična sankcija«.

»Nov svetovni jezik je izumil profesor Braendle. Imenuje ga »Veltlang«, ki ga je osnoval na podlagi angleščine. — To notico so prinesli zadnji čas nekateri časopisi. Če pa vprašamo, kak pomen ima novi jezik za bodočnost, moramo odgovoriti, da — nobenega! Odkar so se sloviti učenjaki pomenili o načelih, ki imajo priti glede sprejemljivega svetovnega jezika v poštev ter osnovali praktični, izpolnitvi vedno dostopni ldo, je izumljenje in iskanje novih mednarodnih jezikov — goli diletantizem, da ne rabimo drugega izraza. Če prof. Braendle trdi, da so tevtonski jeziki sposobnejši za nov jezik nego romanški, se mu more odgovoriti, da se da vse trditi, pa največja nesmisel dokazati. Zakaj neki nista uspela »Volapük« in »Teutonisk«, ko sta bila vendar oba jezika zgrajena na germanski podlagi? Braendle ki baže govori 20 jezikov in pozna še več drugih, se hoče vkljub temu uslužiti le svoji materinščini, ki jo je vzel za vzor. A urezal se je že pri imenu »Veltlang«, zakaj niti »Velt« niti »lang« ni angleški

(Word, Language). Njegov besedar je jako pomanjkljiv, slovnica in besedotvorje pa kažeta gorostasne hibe. Veltlang in njegovi sovrstniki, kakor Adjuvilo, Europal, Neutral, Omnez, Ro hočejo delati le zgago napredujočemu Idojeziku. Vsi so le produkti diletantizma, morda tudi častihlepija in, žal, ne navsezadnje tudi narodnega šovinizma. Prihajajo in izginevajo kakor kometi, ker se ne morejo kosati z ldom, osnovanim na znanstveni podlagi ter udeležstvujočim edino sprejemljiva načela. — St. Vid pod Juno, Koroško. — Jak. Kovačič.

Srednješolski vestnik.

»Komunalna nižja realna gimnazija v Voloskem-Opatiji. V soboto dne 5. t. m. se je zaključilo šolsko leto na komunalni nižji gimnaziji v Voloskem-Opatiji. Razdelila so se učencem izpričevala in šolska poročila. — Iz tega poročila posnemljemo nastopne podatke: Komunalna gimnazija v Voloskem-Opatiji je bila ustanovljena leta 1909 in ima sedaj štiri razrede s 107 učenci: v prvem razredu 30, v drugem 34, v tretjem 23 in v četrtem 17. Od teh jih je bilo po domovinstvu 86 iz Istre, a 21 iz drugih krajev. 90 učencev je stanovalo pri svojih roditeljih (Kastav, Volosko-Opatiji, Veprinac, Lovran) in le 17 jih je stanovalo izven roditeljske hiše. — V naukih je uspelo 90 učencev, dočim jih je bilo 17 nesposobnih. Izvrstno sposobnih je bilo 13: v I. razredu 2, v II. razredu 4, v tretjem razredu 7. Na zavodu je službovalo 9 učnih moči: Filip Crvarič, dr. Anton Majžer, Ivan Bergič, Ivan Ivančič, dr. Mato Tentor, Vladimir Raič, Sime Sironič, Ivan Janovsky in Edvard Tuma, a zavodu na čelu je bil ravnatelj Ivan Rabar.

»H koncu šolskega leta. Na goriško gimnazijo je bilo sprejetih lansko leto 1073 učencev in koncem leta jih je ostalo še 981. Od teh jih je 868 iz Goriške. Po narodnosti je 482, torej največ, Slovencev, 438 Italijanov, 56 Nemcev, 2 Hrvat, 2 Poljaka in 1 Rumun. Odličnjakov je bilo 130, 696 jih je napredovalo, 112 jih je padlo in 33 jih ima ponavljalni izpit. — V realno je bilo vpisanih 418 učencev, koncem leta jih je bilo 367. Izmed teh jih e bilo Goričanov 212. Po narodnosti je bilo 158 (torej največ Slovencev), 120 Italijanov, 82 Nemcev, 1 Hrvat, 5 Čehov. Odličnjakov je bilo 11, napredovalo je 269, padlo pa 50 učencev. Maturo na gimnaziji je napravilo 16, na realki osem, na moškem učiteljskem pa 23 učencev.

»Abiturientom srednjih šol daje informacije v svrhu študij na eksportni akademiji na Dunaju »Jugoslavija«, društvo jugoslovanskih trgovskih ved. Kdor želi pojasniti, naj se obrne na naslov: M. Kostanjšek, stud. exp. Sv. Štefan-Smarje pri Jelšah, Štajersko.

Politiški pregled.

»Vlada namerava češko spravo vsiliti. »Deutschböhmisches Correspondenz« poroča iz Prage: Vlada namerava res oktroirati novi češki deželni red, in sicer z ozirom na pravna pogajanja med Nemci in Čehi. Vlada namerava uveljaviti tista določila, o katerih so se Čehi in Nemci sporazumeli, glede na tiste točke pa, o katerih se niso sporazumeli, pa vladna krene srednjo pot. — Dne 13. t. m. dopoldne so imeli češki učitelji na Havličkovem trgu veliko zborovanje, na katerem so obsojali poizkus oktroiranja za sanacijo dež. financ, ne da bi se obenem rešilo učiteljsko vprašanje.

»Ruska politika na Balkanu. Da se meri na Balkanu politika trozveze s politiko tripelentente, je znano. Dočim vodi prvo skupino Avstro-Ogrska, načeljuje tripelententi Rusija, ki je uničila z ustanovitvijo balkanske zveze turško državo in takorekoč popolnoma izrinila z Balkana nemški vpliv. Zdaj, ko se je vnela proti volji Rusije na Balkanu med zaveznički samimi bratomorna vojna, je ruska diplomacija zopet z vso vneto na delu, da se obnovi in razširi balkanska zveza, ki naj obsega vse balkanske države, ne izvenzki Rumunije in Turčije. Če se to Rusiji posreči, bo po mnenju nemškega časopisja car narekoval politiko celi Evropi, ne bo več daleč čas, ko se vname boj na življenje in smrt med Germanstvom in Slovanstvom.

»Liberalno-socialistična vlada na Nizozemskem. Nizozemska kraljica je poverila nalogo liberalnemu demokratu dr. Bosu, da sestavi vlado iz liberalcev in socialnih demokratov.

Obrambni vestnik.

»O, dejanja govore, in še prav jasno govore! Z Dolenjskega nam pišejo: Velelist »Dol. Novice« se zaletava v svoji 12. številki ob znano našo spomenico »Dejanja govore«. — Pisec članka: »Dej. go-

vore», konstatira najprej, da je deležno le šest patrov novomeškega frančiškanskega samostana 25 odstot, draginjske doklade in ne osem, kakor trdi naša spomenica. Potem pa joku, da so novomeški frančiškani najslabše plačani učitelji ter da njih plača s 25 odstot, draginjske doklade ne dosega plače najslabše plačanega kranjskega učitelja. Končno pa gode Novomeščanom staro pesem, da morajo biti ti slednji ravno frančiškanom hvaležni za gimnazijo in ljudsko šolo, ker bi morali sicer pošiljati svoje otroke v kako »podgursko« šolo. O tem pa da seveda dejanja molče. Seveda tudi ne manjka par psovka na Dimnika, Gangla in Jelenca. Naš odgovor dopisniku, ki ni nič drugega, kakor kak frančiškan, bodi sledeč: Glavna in prva služba vsakega duhovnika, pa bodisi posvetnega ali redovnika, je služba božja. V tej se, osobito pri nas, prekrasno živi. Učiteljska služba novomeških frančiškanov je torej njih postranski zaslužek, ki ga lahko nedotaknjeno do zadnjega facka spravljajo sami ali pa njih red, ker imajo kot duhovniki v samostanu vse, kar potrebujejo za udobno življenje. Kaj pa hočete še več!? Ako jara gospoda okolo »Dol. Novic« preskrbi vsakemu kranjskemu učitelju toliko postranskega zaslužka, kolikor ga ima brez procentov poleg redovniško-duhovniške službe novomeški frančiškan - učitelj, pa ji bo masikateri očelne dece hvaležen. Kar se pa tiče pesmi o novomeških šolah, povemo otem frančiškanom, da se z deli svojih prednikov bahajo le duševne reve. O, priznamo, da so nam ustanovili novomeški frančiškani gimnazijo in ljudsko šolo, a bili so to duševni velikani tedanjega časa (slava njih spominu!) močje, pred katerimi bi se morali do tal klanjati današnji patri. Tako! V kakršnem tonu se nas bo napadalo, v takem se bomo brez pardona branili, pa naj nas zato ena stranka brez usmiljenja preganja, a druga misli o nas, da si nadevujemo krinko preganjane nedolžnosti.

**** Pustite družbo sv. C. in M. in pustite Šolski Dom v miru!** Iz Gorice: Grdo je, da vlačijo po klerikalnih listih družbo sv. C. in M. in Šolski dom! Podružnica družbe sv. C. in M. v Brdih deluje naravnost uzorno in šola v Krmini je potrebna! To menda razumejo pri »Gorici« Torej pamet! — »Šolski Dom« naj pustijo v miru novostrutarji! Z napredne strani ni nobene besede o Š. D. že več let in napredni ljudje podpirajo Š. D., dasi vstrajajo na svojem stališču, da velja Š. D. za last celokupnega naroda in ne kake stranke! Grda je trditve »Novega Časa«, da se otroci Š. D. izgubljajo, ko ga zapuste, po večini v protinarnodnih in protiverskih organizacijah. Naj naznani drzni »Novi Čas« tiste protinarnodne in protiverske organizacije! — Kdor tako piše o Š. D., jih zasluži 25 z leskovko, je rekla »Gorica« in prav je imela. Zaslužijo pa jih tudi tisti, ki vlačijo v boj uzorno braniteljico naših mej, družbo sv. C. in M.

**** Dr. Breclj in ljudska šola.** Z Goriškega. Leta 1907. je na shodu v Kanalu razlagal dr. Breclj, da kmetom se godi krivica s tem, da morajo otroci hoditi v šolo od 6—14 leta, češ, da to je preveč. Ako se otrok ne izuči v prvem letu, so vsa druga leta zastoj. Šola naj se torej skrči na štiri leta in preuredi tako, da bo kmetijstvo glavni predmet, drugo: pisanje, čitanje itd. pa postranska reč. Po Brecljevem bi se morali otroci učiti samo delati, drugega nič. Njegove šole bi ne bile več ljudske ampak kmetijske šole. Plug in pikon kmetu — čitanje in pisanje je za gospoda. Naš kmet pa je drugačnega mnenja, on želi svojemu stanu vso potrebno izobrazbo, katere podlaga pa je dobra ljudska šola! Naš kmet ve, kako je potrebno dandanes šolanje in izobrazba. To kažejo tudi srednješolski in drugi učni zavodi, polni kmetijskih sinov! Brecljevi nauki so krivi, tako govori na volilnem shodu demagog, resnega moža ni dobiti za skrčenje ljudske šole. Glede kmetijske šole pa bo treba govoriti v prihodnjem deželnem zboru. Glede te šole treba tudi korenite premembe. — Brecljevih nazorov o ljudski šoli ne maramo na Goriškem, naj gre z njimi, kamor hoče, in z njim »Novi Čas«, ki je pisal, da je na Tolminskem preveč ljudskih šol, da jih je treba nekaj zapreti! Ti novostrutarji, ti so šele pravi poneumnjevalci ljudstva! Proč s takimi sovražniki našega ljudstva!

**** Podbrezje.** Na hujšakajočo notico v »Gorenju« z dne 27. rožnika t. l. »Iz Podbrezja« odgovarjam sledeče: Do sedaj še nisem nikdar odgovarjal na lažnive ali zavite napade v raznih »krščanskih« listih, ker mi je mir nad vse. Nikomur nisem nič žalega storil — obratno — a gotovi ljudje ne morejo mirovati, ker nočem igrati hričavca ter se prodati za par judeževih grošev. Da, da, na jeziku vero, v srcu pekel! Ker mi je pa teh »krščanskih« napadov dovolj in ker nočem, da bi kdo, ki ni poučen o stvari, smatral moj molk za krivdo, stopam z odkritim vezirjem proti onemu ne-

sramnemu anonimnemu hujšaku — pa naj si bo kdorkoli — ki je zagrešil omejen ostudni napad v »Gorenju«. Hočem opisati cel dogodek, ki ga »Gorenjec« tako zavito in lažnivo poroča: Bilo je nekega četrtka pretečenega meseca, ko sem se pripeljal z večernim vlakom (7.46) iz Kranja v Podnart. Počasi sem stopal po bližnji proti Podbrezjam ter spotoma čital časopis. Ko pridem že skoraj vrh bližnice, pa sem bil vendar še kakih 30 m (ne 2 m kakor piše »Gorenjec«) oddaljen od glavne ceste, pridrdra po glavni cesti voz. Ko obrtni pogled od časopisa proti vozu, je bil voz že par metrov iz paralele z menoj. Ker faktično slabo vidim, nisem spoznal nikogar in tudi nisem slišal nikakega zvonjenja, ker je ropot koles zadušil zvoceve glas, če se je sploh kaj zvonilo. Taka je stvar v luči resnice! Pripomni mi je še, da sem drugi dan opoldan zvedel, da se je naš župnik peljal v sosednjo župnijo Ovišice nekoga obhajati in da se je pozneje pritoževal napram ljudem, da sem ga jaz srečal, a se nisem odkril. Da bi naredil konec tej govorici, sem župniku še tisti dan razložil, kako je prišlo do tega, da se nisem odkril. Konstatujem pa, da je nesramna laž, kar trdi »Gorenjec«, da bi rekel: »Ne vem, kaj to pomeni, če je duhoven belo oblečen in če kdo pred njim zvonil.« Ne glede na to, da bi bila taka trditve nesmisel, kaj takega tudi nisem mogel reči, ker nisem videl nikakega belooblečenega duhovna, ne človeka, ki bi pred njim zvonil. Župnik je na moje pojasnilo nekako tako odgovoril: »Če niste videli, je že prav, saj se mi je čudno zdelo, da bi izobrazben človek ne vedel, kaj mu je storiti v takem slučaju.« S tem sem smatral celo zadevo poravnano, a motil sem se! Oglasil se je »Gorenjec« sledeče: »Nedavno je Zirkelbach srečal na cesti duhovna, ki je nesel bolniku najsvetejšo. Pogledal ga je, ostal pokrit in korakal naprej. Gotovo je bil prepričan, da se napredni glavi ni treba odkriti. Drugi dan se je domislil na § 363. in se je začel izgovarjati da ne ve, kaj to pomeni, če je duhoven belo oblečen in če nekdo pred njim zvonil, oziroma, da sploh ni slišal zvonca in ne videl duhovna, ker dobro ne vidi.« Kdor bere to, mora biti prepričan, da sem šel jaz pokrit mimo duhovna, ki je šel peš obhajati in je nekdo pred njim zvonil. Vsakdo me mora zaradi tega obsojati! Lepo po rokovanjski znate zavijati resnico! Vsa čast! Vem, da bi Vam bilo prav, če bi kaj takega storil, bi mi mogli skazati vsaj svojo »krščansko« ljubezen s tem, da bi me popolnoma uničili! Oj, kje ste zlati časi, časi svete inkvizicije! Sicer je duševna inkvizicija pri nas v polnem cvetu, a vendar sem trdno prepričan, da pride čas, ko bo tudi naše ljudstvo spoznalo hujšake ter jim strgalo hinavsko krinko raz obraz. Takrat bo pa odklenalo tistim, ki jih nemški rek tako lepo označuje: »Der gröbste Schuft in ganzen Land, das ist und bleibt der Denunziator.« — Zirkelbach Viljem, učitelj.

Kranjske vesti.

—r— **Nadzornik Maier** se je vrnil z dopusta, ki ga je imel zaradi bolezni. — Ampak čim se je vrnil in prevzel svoje posle, je takoj zopet odšel na dopust in naročil, naj mu akte pošiljajo za njim nekam poleg Kamnika. — Opozorjamo gospoda nadzornika, da je njegov urad v Ljubljani na magistratu, ne pa poleg Kamnika ali v privatnem stanovanju na ljubljanskem Bregu. Uraduje naj tam, kjer je edino mesto za to! — Predsednik c. kr. mestnega šolskega sveta, g. župana dr. Tavčarja, prosimo v interesu šolstva in učiteljstva, naj takoj pouči g. nadzornika o njegovih dolžnostih! Uradni akti ne smejo zaradi komoditete nadzornika potovati križem sveta! — Ako hoče nadzornik Maier natančnosti in vestnosti od učiteljstva, naj mu bo predvsem sam zgled natančnosti in vestnosti. Ako je pa bolan in ne mara v urad, kamor ga kliče služba in dolžnost, naj gre v pokoj, da napravi mesto drugemu sposobnejšemu šolniku!

—r— **Hinavščina!** V zadnjem volilnem boju na Goriškem je »Gorica« nagajala novostrutarje, ki se zbirajo okrog »Novega Časa«, s tujci in privandraci, češ, da so Kranjci in da nimajo kot taki na Goriškem nič iskati. Tujci in privandraci morajo z Goriškega stran! Tako se je glasila ta gabna pesem provincializma! To je bilo tudi »Slovenec« preveč. Milo je zatožiti, da ne gre postavljati provincialnih mej, da smo Kranjci in Goričani vsi Slovenci itd. — Povdarjamo, da je pisal »Slovenec« popolnoma pravilno, ampak pisal je — hinavsko! Dokaz: V deželnem šolskem svetu v Ljubljani je klerikalec Bogomil Remec zagovarjal princip, da naj gredo koroški Slovenci na Koroško, štajerski na Štajersko, a Kranjci na Kranjsko — zagovarjal je torej tisto stališče provincializma, ki ga je »Slovenec« pobijal z ozirom na pisavo »Gorice«.

Tako postopanje ni nič drugega nego grda hinavščina. Pa naj pove »Slovenec«, ako ni res tako!

—r— **Slomškarija se krha.** Razcepili so se na dve struji — kakor klerikalci na Goriškem. Med njimi ni nobene ednosti, nobene skupnosti več. Njihove slave in moči bo prej konec, kakor si mislijo sami. Ko postane Lavtizar iz Šiske deželni uradnik z naslovom tajnika klerikalne gasilske zveze, takrat se začne boj za Šiško in s tem bojem se začne tudi — začetek konca.

—r— **Ljubljanski občinski svet** je na svoji zadnji seji na nujni predlog obč. svetnika tov. Likozarja dovolil za ljubljansko učiteljstvo 6000 K draginjske doklade.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Suplentinja Antonija Gödererjeva je imenovana za prov. učiteljico na dekliški ljudski šoli v Spod. Šiški. — Definitivna učiteljica na ljudski šoli v Vremu Julija Kalinova je v enaki lastnosti prestavljena na ljudsko šolo v Podkraj.

—r— **Šolska vest.** Za provizorično učiteljico na Preski je imenovana Mihaela Kosmačeva.

—r— **Posledice škrlatinke.** Iz Mirne poročajo: Dne 11. t. m. se je zopet otvorila tukajšnja šola, ki je bila zaprta šest tednov zaradi škrlatinke. Zamujeno se bo moralo nadomestiti v počitnicah.

—r— **Izobraževalni tečaj v Kranju.** Mestni zastop v Kranju je soglasno sklenil, da se z njegovo podporo prihodnje jesen začne v Kranju izobraževalni tečaj v prvi vrsti za mladino, ki je odrasla ljudski šoli, kakor tudi za odrasle. Poučevali bodo gimnazijski profesorji in druge usposobljene osebe. Učni predmeti bodo: slovenščina, nemščina, laščina, francoščina, stenografija, knjigovodstvo; po potrebi se privzemo še druge tvarine. Več izpregovorimo o tej važni kulturni zadevi pozneje.

—r— **Društvo vpokojenih učiteljev za Kranjsko** je imelo pred kratkim svoj občni zbor. Iz tajnikovega poročila je posneti, da je odbor vložil več prošnje glede izboljšanja gnotnega stanja tistih vpokojencev, ki nimajo draginjske doklade, ker so bili malo pred dovolitvijo teh doklad vpokojeni. Rešitev je bila deloma negativna; nekaj prošnje še ni bilo rešenih. Tajnik je v smislu pravil okoli 23 gospodov, osebnost znanih prijateljev, povabil, naj pristopijo društvu kot podporni člani, a od vseh se je odzval le en sam. Iz blagajnikovega poročila je posneti, da je društvo dalo za prvo pomoč neki vdovi 80 K. Stanje blagajne je sedaj 105 K. V družbi je moč; čim več udov, tem večja bo pomoč. Pristopite vsi, ki še niste pri društvu, vpokojeni učitelji, kakor tudi učiteljice! — To poročilo smo čitali v »Slovenskem Narodu«. Mi nismo prejeli nobenega poročila.

—r— **Osebnost vest.** Dr. Fran Skaberne je imenovan za ministerialnega tajnika v naučnem ministrstvu.

—r— **Javno zmanjševalna dražba** za šolsko stavbo v Goričah se je vršila 3. julija dopoldne. Gradbeni stroški so proračunjeni na 28.000 K. Dražbe se je udeležilo 5 podjetnikov, med katerimi je stavil stavbni mojster Angelo Molinaro iz Škofje Loke najugodnejšo ponudbo in dobil zgradbo šole za okroglo 26.400 K.

—r— **Blagoslovljenje temeljnega kamena** pri novi slovenski šoli na Jesenicah (Gorenjsko) se je vršilo v nedeljo ob navadnih ceremonijah. Pri slavnosti je bil navzoč tudi deželni in državni poslanec Pogačnik. Pri običajnem udarcu s kladivom je izrekel pomenljive besede: »Za slovenske ideale«. Te kratke besede so gotovo spekle jeseniškega župnika in njegovo vladajočo kompanijo, ker so pri tej priliki prezrli vse domačine. Močje, ki so osiveli pri delu za občni blagor in slovensko stvar in kateri inajo gotovo več zaslug v šolskem vprašanju kot vsi fajmoštri in Čebuli, niso bili vabljani. Oficialno so pa bili vabljani in so se vabili tudi odzvali zagrizeni nemški nacionalci. Zakaj? No, to nam pokaže morda bodočnost. Svetujemo, da naj ta korak S. L. S. razmišljajo tisti godrnjači, ki so mnenja, da je klerikalec dober Slovenec.

Štajerske vesti.

—š— **Iz celjskega okraja** smo prejeli o Widrovem »Mojem prvem berilu« in o Krulčevi »Moji prvi čitanki« tale dopis: V zadnji številki svojega lista ste priobčili dopis, ki govori o uradni učiteljski konferenci za celjski okraj. Objektivno poročilo pravi, da je tov. Slanc predlagal, da se naj uvede Krulčeva »Moja prva čitanka«. K besedi se je oglasil g. ravnatelj Schreiner, ki je naglašal, da je Majcnova začetnica za nič, Widrova je prav dobra, a slike so za nič, Krulčeva pa ima izborne slike, a nje prvi del ne ugaja. Ker se pa da prvi del te začetnice preurediti in ker se bo lahko razširila, tako da se bi naslajala na tridelno izdajo njegovih (Schreinerjevih) čitank, česar pa pri Widrovi ni

pričakovati, zagovarja ravnatelj Schreiner Slancov predlog. Seveda je govoril za predlog tudi nadzornik: vladni možje so šli v boj za knjigo iz vladne zaloge! V tem navdušenju je torej nadzornik konstatiral, da je ostal v manjšini Brinarjev predlog, ki je bil edino umesten in pameten: naj se da prej učiteljstvu prilika, da presodi obe začetnici in se šele potem odloči za eno ali drugo. — Imel sem priliko, ogledati si Krulčevo in Widrovo knjigo in sem si napravil svojo sodbo, ki se glasi tako: Widrova knjiga je po vsebini izborna in dalek prekaša Krulčevo, katere prvi del je obsodil tudi ravnatelj Schreiner. Vrhutega so pa slike v Krulčevi knjigi za nič! To so brezizrazne podobice, brez otroške navdušenosti, brez življenja in zato brez učinka — »Abziebilder« imenujemo taka šablonska dela! Kako se morejo take polizane reči imenovati izborne, tega ne morem umeti! Podobe v Widrovi knjigi pa so živahne, vesele, enostavne in tako preproste, da jih bo začela posnemati tudi otrokova roka in si tako sama sebi dajala prvi pouk v risanju. Tudi barve so enostavne, a žive in sočne, kakor je mladost sama. Widra je ilustriral domač umetnik, Krulca nemška firma. Obe knjigi sem dal svojim otrokom v pregled. Najprej Krulčevo. Nobenega posebnega vtiska ni napravila nanje. Ob Widrovih podobah pa so ploskali z rokami in se smejali, ker so jih razumeli — t. j. slikar je slikal za otroke in je dosegel svoj namen. Pa naj še drugi tako poizkusijo pri svojih otrocih in prepričali se bodo, da je res, kar pišem. Potem se ne bo nikomur težko odločiti za Widrovo knjigo. Pa tudi v ostalem ni Krulčeva knjiga za naše šole na kmetih. Kdaj pa bomo otroke po tej metodi naučili branja in pisanja? Taka knjiga je pač za vadbice, kjer je v I. razredu 30 otrok in so vsi ti iz takih hiš, kjer jih še posebe doma uče. Pri nas pa imamo po dvakrat, trikrat in še večkrat toliko otrok in nimamo časa, da bi se z njimi igrali. Hitro in praktično se moramo prijeti dela, da imamo — uspeh! In tega nam zagotavlja Widrova knjiga, ki je ni treba — po besedah Schreinerja samega — nič spreminjati, kakor je treba Krulčevo. Zakaj torej sezati po slabšem? Zato, ker je iz c. kr. zaloge šolskih knjig, ker je dražja in dela most do — Schreinerjevih čitank! Jeziti mora nas praktične šolnike, da se nam vsiljuje to, kar ne odgovarja našemu prepričanju in kar ni praktično za naše šole. Toliko v stvarnem pogledu! — V ostalem pa moramo imeti pred očmi dejstvo, da je Widrova knjiga izšla iz naše organizacije in da jo tudi naša Zveza priporoča. To knjigo priporoča — kakor sem zgoraj natanko povedal — kvaliteta in — kakor hoče naša Zveza — stanovska zavedenost. To oboje pa nam mora biti kategoričen imperativ! Svojim štajerskim tovarišem po drugih okrajih torej priporočam, naj se ne prenačijo, kakor smo se — pa ne po lastni krivdi — v celjskem okraju! Ne zametajmo tega, kar si s svojim delom in s svojimi žrtvami sami ustvarimo dobrega!

Goriške vesti.

—g— **Članom Slov. Šol. Matic** goriškega okraja, ki knjig za l. 1912 zaradi znanih zaprek še niso dobili, se naznanja, da jih dobe od poverjenika v kratkem času. Neljuba zamuda naj se blagovolj oprostiti.

—g— **Tudi na c. kr. moškem učiteljsku v Gorici** je profesor Znidaršič priredil risarsko razstavo. Vse risbe so bolj praktičnega pomena in obrtnega rokodelskega značaja, kar pozdravljamo z največjim zadoščenjem. Le tako naprej s praktično vzgojo našega naraščaja!

—g— **C. kr. okrajni šolski svet** v Gorici pošilja z dne 8. julija, št. 2401, sledečo okrožnico vsem šolskim vodstvom v okraju: Glasom odloka c. kr. dež. šol. sveta od 1. t. m., št. S. S. 437/3—12, je dovolilo c. kr. ministrstvo za bogočastje in uk s svojim odlokom od 20. m. m., šteje 26.852, da se vršita letos tekom velikih počitnic 2 nad. tečaja za risanje za ljudskošolsko in meščanskošolsko učiteljstvo, vsak po 7 dni s skupno 42imi učnimi urami. — Prvi tečaj se vrši od inkl. 16. do inkl. 22. t. m.; drugi od inkl. 23. do inkl. 29. t. m., in sicer oba na c. kr. ženskem učiteljsku v Gorici. Pogoj za vršitev tečajev pa je, da se zglašijo za vsak tečaj najmanj 20 oseb učit. zbora. — Poučeval bo g. Anton Gwaiz, prof. na imen. učiteljsku. — Vse risarske potreščine dobijo udeležniki brezplačno na razpolago. Ne bodo se pa podeljevale nikake podpore udeležnikom. Kdor se hoče udeležiti prvega ali drugega tečaja, se vabi, da pošlje prijavo naravnost na ravnateljstvo c. kr. žen. učit. v Gorici. Vsa pojasnila daje g. ravnatelj Fr. Znidaršič, ki bo vodil oba tečaja.

* Kolikor vemo, je K. Wider sestavljajal po direktnih navodilih ravnatelja Schreinerja. Zato se nam zdi tako postopanje — vsaj čudno. Uredn.